

**Notatka z posiedzenia Komisji Ekspertów ds. Konsumentów
(„Forum Konsumentckiego”) w dniu 22 stycznia 2020 r.
w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich przy ul. Długiej 23/25 w Warszawie.**

Posiedzenie otworzył Adam Bodnar Rzecznik Praw Obywatelskich, wskazując, że konieczne jest dalsze propagowanie dorobku orzecznictwa TSUE w zakresie ochrony praw konsumentów oraz wdrożenie tego orzecznictwa do praktyki orzeczniczej sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Konieczne jest także dalsze wsparcie miejskich oraz powiatowych rzeczników konsumentów, wzmożona pomoc dla seniorów. Ponadto RPO zauważył, że wsparcie dla rzeczników konsumentów mogłoby polegać przykładowo na przystąpieniu do postępowania prowadzonego przez taką instytucję w obszarze nieuczciwych praktyk rynkowych dotyczących typowych umów konsumenckich.

Na posiedzeniu przedstawieni zostali również nowi uczestnicy Forum Konsumentckiego, w tym przedstawiciele Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, a także środowiska rzeczników konsumentów oraz Rzecznika Finansowego.

Następnie pracownicy Zespołu Prawa Administracyjnego i Gospodarczego BRPO zaprezentowali informację o najważniejszych działaniach podjętych na rzecz konsumentów od poprzedniego posiedzenia Forum (wniesienie skarg o wznowienie postępowania po orzeczeniu TSUE, przystąpienie do sprawy Państwa Dziubaków, problematyka związana z orzeczeniem TSUE w sprawie Lexitor, problem opodatkowania umarżanych kredytów bankowych).

W trakcie dyskusji przedstawiciele Stowarzyszenia „Iustitia” podnieśli, iż z racji orzekania w sądach powszechnych swój udział w pracach Forum Konsumentckiego chcieliby ograniczyć do działania polegającego na gromadzeniu informacji o sytuacjach problematycznych i przekazywania ich środowisku sędziowskiemu, ewentualnie dyskusji nad propozycjami zmian w prawie, natomiast unikać ocen indywidualnych spraw omawianych na posiedzeniach.

Wśród poruszonych przez członków Forum Konsumentckiego problemów znalazły się następujące kwestie:

- uczestnicy Forum pozytywnie ocenili inicjatywę opracowywania „gotowców”, jako narzędzia ułatwiającego stosowanie wniosków płynących z orzecznictwa TSUE przez sędziów, jak i pełnomocników oraz inne podmioty biorące udział w sporach konsumenckich;

- pytania prejudycjalne Sądu Okręgowego w Gdańsku dotyczące kredytów frankowych, omówiono wątpliwości wokół przyczyn wystąpienia z pytaniami, jak też wskazane zostały ewentualne działania interwencyjne Rzecznika w tym zakresie;

- zasygnalizowane zostało także złożenie pytania prejudycjalnego dotyczącego instytucji wyroku zaocznego;

- brak powszechnego uwzględniania przez sądy dorobku orzeczniczego TSUE w sferze spraw konsumenckich – wciąż wydawane są nakazy zapłaty na podstawie weksli zabezpieczających umowy konsumenckie;

- przewlekłość postępowań sądowych dotycząca również spraw konsumenckich, problemy z dokonywaniem zabezpieczeń na rzecz konsumentów w trakcie procesu;

- problem działania Biura Informacji Kredytowej S.A. oraz biur informacji gospodarczej („big”), jako podmiotów wpływających negatywnie na sytuację konsumentów, w szczególności w sytuacji wpisywania przedawnionych należności (wskazanie na możliwość dochodzenia ochrony dóbr osobistych w sytuacji wpisu należności przedawnionej);

- rozmowy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Finansowego ze Związkiem Banków Polskich odnośnie do wpływu orzecznictwa TSUE na sytuację kredytobiorców, w szczególności kredytów frankowych. Omówienie propozycji wspólnego wystąpienia Rzeczników do ZBP. Poruszona została też propozycja ZBP zwołania „okrągłego stołu” z udziałem środowiska bankowego, konsumenckiego i naukowo – prawniczego;

- problem konieczności dokonania interwencji ustawodawczej w celu dostosowania przepisów krajowych, przede wszystkim przepisów kodeksu postępowania cywilnego (przepisów dotyczących postępowania nakazowego) lub przepisów ustawy o kredycie konsumenckim do wykładni przepisów odpowiednich dyrektyw zaprezentowanej w ostatnim orzecznictwie TSUE (sprawy Profit Credit I i II, Lexitor). Wokół tego zagadnienia uczestnicy mieli rozbieżne poglądy, z jednej strony interwencja ustawodawcza prowadziłaby do pewnego rodzaju korekty implementacji przepisów dyrektyw, jednak z drugiej strony stanowiłaby argument przeciwko praktyce bezpośredniego stosowania wykładni prawa zawartej w wyrokach TSUE przez sądy niebędące formalnie i bezpośrednio związane danym orzeczeniem.

Na posiedzeniu zostały także wstępnie omówione gotowce dotyczące spraw Profit Credit opracowane wcześniej przez Forum, natomiast zgłaszanie szczegółowych uwag do wszystkich przygotowanych gotowców (Profit Credit I i II, sprawa dot. wyroku TSUE C-260/18 Dziubak) zostało pozostawione do wymiany w drodze mailowej.

Wnioski i planowane działania w ramach Forum Konsumentckiego:

Wśród działań do podjęcia w związku z pracami Forum Konsumentckiego została wskazana potrzeba opracowania wystąpień generalnych Rzecznika dotyczących zmian w procedurze cywilnej o charakterze systemowym, a dotyczących przepisów o postępowaniach „uproszczonych”, takich, jak: nakazowe, upominawcze i elektroniczne upominawcze w związku z wnioskami płynącymi z orzecznictwa TSUE dotyczącego standardu ochrony praw konsumenta także na poziomie postępowania przed sądem. Powstał także projekt konferencji, mającej na celu omówienie zasygnalizowanych zagadnień związanych z procedurą cywilną, przede wszystkim problem badania abuzywności klauzul z urzędu w postępowaniach, w których w praktyce aktualnie sądy procedują w ramach „uproszczonych” procedur.

Ponadto należałoby rozważyć wystąpienie w sprawie negatywnych praktyk związanych z orzekaniem w sprawach dotyczących kredytów frankowych.

Ustalono także, iż istnieje potrzeba zorganizowania spotkania również z ZBP (formuła ewentualnego spotkania pozostawiona została jeszcze do ustalenia). Ponadto zapowiedziano konieczność opracowania pisemnej odpowiedzi do ZBP w związku z zarzutami wprowadzania konsumentów w błąd przez Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Finansowego co do skutków orzeczenia TSUE w sprawie Lexitor, jak też wniosków płynących z orzeczenia TSUE w sprawie Państwa Dziubaków.

Zostało także zapowiedziane ewentualne utworzenie podgrup w ramach Forum Konsumentckiego właściwych do omawiania specyficznych problemów związanych z konsumentami – seniorami oraz miejskimi/ powiatowymi rzecznikami konsumentów.

Zaproponowano, aby wyselekcjonować kolejne orzeczenia do opracowania w formie „gotowców”.

Poruszona została również, jako temat wymagający dalszej analizy, kwestia abuzywności wierzytelności zgłoszonych w postępowaniu upadłościowym prowadzonym wobec osób nie prowadzących działalności gospodarczej (upadłość konsumentka), a także inne wątki związane z praktyką sądową w sprawach

konsumentów dotyczących usług finansowych (brak wydawania zaświadczeń o rozliczeniu kredytu przez bank, kwestia mediacji przymusowej).